

ARCHEOLOGIENOTA

SINT-GILLIS-WAAS - SINT-HELENA 2019

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

RAPPORT

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 90

OPDRACHTGEVER

Interwaas, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas

PROJECT

Sint-Gillis-Waas - Sint-Helena 2019

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2018E289

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Erfpunt - cel Beheer

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

Onderzoek@Erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/Erfpunt>

1. VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

In het kader van de omgevingsvergunning werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de impactbepaling en de aardkundige, historische en archeologische gegevens kon worden vastgesteld dat verder onderzoek van de te verstoren zone geen nuttige kenniswinst zou opleveren. Omwille hiervan wordt geen verder onderzoek geadviseerd in het kader van de huidige geplande werken. Het uitgevoerde vooronderzoek kan dan ook als volledig beschouwd worden.

2. AANWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Aardkundige, historische en archeologische gegevens wijzen op een uiterst kleine kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied en vooral binnen de te verstoren zone.

3. WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Door de beperkte afmetingen, de eerder grillige vorm en de opdeling van het te verstoren gebied is het weinig waarschijnlijk dat er duidelijke structuren of sporenclusters aan het licht zouden kunnen komen. Bij het aantreffen van enkele geïsoleerde archeologische sporen zou verder onderzoek geen nuttige kenniswinst opleveren. De site wordt dan ook niet voldoende waardevol geacht om verder onderzoek te kunnen motiveren.

4. IMPACTBEPALING

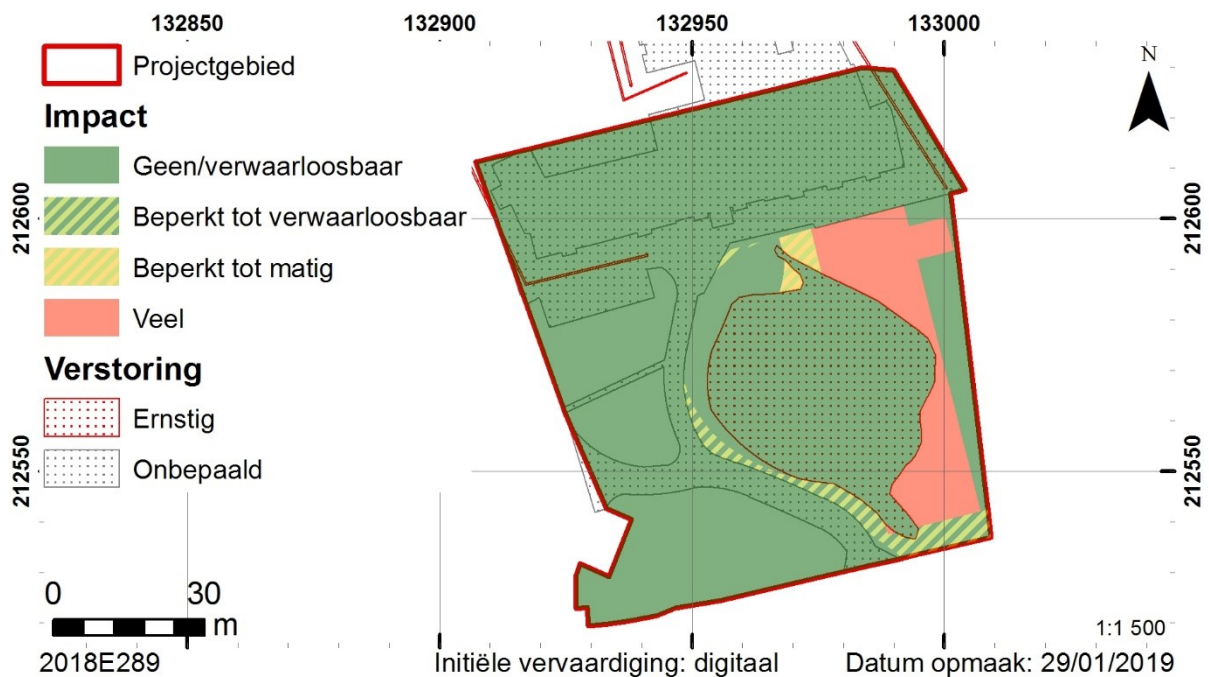
4.1. IMPACT

Het bestaande hoofdgebouw zal enkel heringericht worden. Deze werken zullen niet gepaard gaan met een bijkomende ingreep in de bodem.

Ook voor de zone van de vijver kan gesteld worden dat toekomstige werken hier geen impact zullen hebben aangezien hier geen archeologisch erfgoed meer verwacht kan worden. Hoewel bij de nieuwe inrichting sprake is van een wadi zal deze gevormd worden door de randen van de huidige depressie rond de vijver op te hogen in plaats van door bijkomende graafwerken. Aangezien het park grotendeels behouden zal blijven, is ook hier geen sprake van enige impact op de bodem. De impact van de heraanleg en lokale verplaatsing van de wegels in het park kan sterk geminimaliseerd worden. De nieuwe wegels zullen grotendeels op het traject van de bestaande verharde wegen gelegd worden. De totale oppervlakte die bijkomend verstoord zal worden door de wegels bedraagt $\pm 227 \text{ m}^2$. Aangezien het gaat om semi-verharde wegen

(dolomiet) die niet bestemd zijn voor verkeer zal de impact daarenboven zeer beperkt zijn aangezien deze niet dermate diep gefundeerd moeten worden.

De grootste impact wordt zonder twijfel gevormd door de nieuwbouw aan de oostzijde van het projectgebied. De totale oppervlakte van dit gebouw beslaat 1236 m². Een groot deel hiervan wordt echter reeds in beslag genomen door de vijver en aanpalende depressie, waardoor in deze zone geen archeologisch erfgoed meer verwacht moet worden. Het resterende deel van het gebouw beslaat nog slechts 692,11 m², een oppervlakte die ongeveer in twee wordt gedeeld door de aanwezige vijver.

Kaart 1. Overzicht van de verstoorte zones en de impact van de werken.

4.2. ADVIES

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 7900,46 m². Bij de geplande werken zal een zone van in totaal 975,07 m² bijkomend verstoord worden. Hierbij dient echter een onderscheid gemaakt te worden tussen zones waar de impact zeer beperkt tot verwaarloosbaar zal zijn (± 227 m²), zones waar de impact beperkt tot matig zal zijn (± 56 m²) en een zone waar er een ernstige impact zal zijn (± 692 m²).

Gezien de impactbepaling zou enkel een zone van $\pm 748,06$ m² in aanmerking komen voor verder onderzoek. Deze wordt door de vijver en aanpalende depressie echter verdeeld in een zone van $\pm 453,57$ m² (beperkt tot matig + ernstige impact) en een tweede van 294,49 m² (ernstige impact).

Algemeen kan gesteld worden dat de resterende te onderzoeken oppervlakte eerder beperkt is. Om een degelijk advies op te kunnen stellen, dienen we dan ook rekening te houden met de gekende factoren:

- Archeologische gegevens wijzen enerzijds op de nabijheid van sporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd. Anderzijds wijst archeologisch onderzoek binnen de tuinzone van het historische domein op ernstige verstoringen die alle relevante archeologische sporen reeds vernielden.
- Op de bodemkaart wordt het projectgebied gekarakteriseerd als “bebouwde zone”. Onderzoeken in de onmiddellijke omgeving wezen uit dat er telkens sprake was van een slechte bodembewaring, waarbij de oorspronkelijke podzolbodem geheel opgenomen werd in de ploeglaag. Gezien het historische gebruik van het projectgebied is de kans uitermate klein dat hier wel sprake zou zijn van een goede bodembewaring.
- Historische gegevens wijzen op de aanwezigheid van een gebouw sinds de 17de eeuw. Een vergelijking van historische kaarten leert ons echter dat dit gebouw zeer waarschijnlijk in het noordelijke deel van het projectgebied stond, op de locatie waar nu nog steeds een gebouw aanwezig is. Het huidige parkgebied was in deze periode vermoedelijk steeds in gebruik als tuin- of parkzone. Zoals aangetoond werd in de zone ten noorden van het gebouw ging dit veelal gepaard met ernstige ingrepen in de bodem.

De voornaamste vraag die gesteld moet worden bij de afweging van deze zaken is of verder onderzoek nuttige kenniswinst zal/kan opleveren. Ons inziens is het antwoord op deze vraag negatief. Niet alleen is de resterende oppervlakte die werkelijk verstoord zal worden eerder beperkt en in twee gedeeld, maar is ook de kans dat deze zone in het verleden reeds ernstig verstoord werd door activiteiten die verband hielden met de (her)aanleg van de tuin / het park uitzonderlijk groot. Door deze verstoringen zullen relevante archeologische sporen reeds vernield zijn. Zelfs wanneer er nog archeologische sporen aanwezig zouden zijn binnen het projectgebied, is de kans dat onderzoek hiervan zou leiden tot kenniswinst uitermate beperkt. Door de beperkte afmetingen, de eerder grillige vorm en de opdeling van het gebied is het namelijk weinig waarschijnlijk dat er duidelijke structuren of sporenclusters aan het licht zouden kunnen komen. Verder onderzoek van geïsoleerde archeologische sporen zou geen

verdere nuttige kenniswinst opleveren. Ter ondersteuning hiervan kunnen we onder andere verwijzen naar het onderzoek van het Gravenplein in Beveren (2015), waarbij het agentschap Onroerend Erfgoed de aanwezigheid van meerdere geïsoleerde sporen uit de ijzertijd niet als voldoende waardevol achtte om verder onderzoek op te leggen.¹

Een bijkomende factor is de beperkte oppervlakte die door een proefsleuvenonderzoek onderzocht zou kunnen worden: indien $\pm 12,5\%$ van de oppervlakte onderzocht zou worden, zou dit slechts 93,51 m² zijn. Om een duidelijk beeld te kunnen vormen van het archeologische vlak zou een zone van ± 200 m² bekeken moeten kunnen worden. De ervaring leert ons echter dat het agentschap Onroerend Erfgoed een dermate hoge dekking door middel van proefsleuven niet goedkeurt, waardoor ook dit niet mogelijk is.

Omwille van bovenvermelde redenen dienen we te stellen dat verder onderzoek geen bijkomende kenniswinst zal opleveren. Wij adviseren dan ook geen verdere maatregelen voor archeologisch onderzoek. Het projectgebied kan vrijgegeven worden voor de geplande werkzaamheden. Dit advies doet echter geen afbreuk aan de meldingsplicht.

5. BEPALING VAN MAATREGELEN

In het kader van de geplande werkzaamheden dienen geen maatregelen genomen te worden. Dit advies doet echter geen afbreuk aan de meldingsplicht, zoals vermeld in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet.

¹ Pers. comm. met erfgoedconsulent.